

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН”
(для бакалаврів)

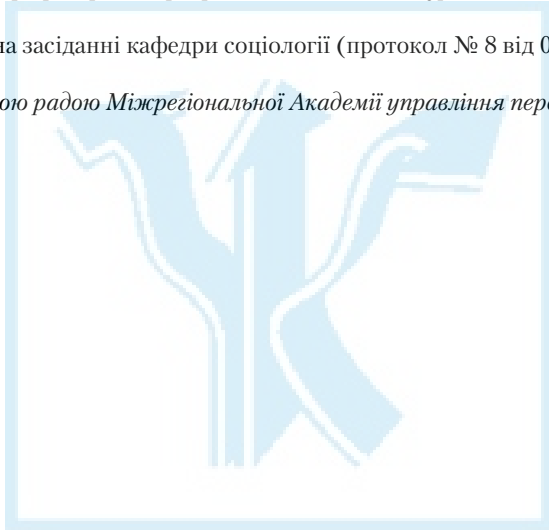
МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри соціології *Ю. П. Сурміним*

Затверджено на засіданні кафедри соціології (протокол № 8 від 02.04.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Сурмін Ю. П. Навчальна програма дисципліни “Теорія соціальних змін”
(для бакалаврів). — К.: МАУП, 2008. — 22 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Теорія соціальних змін”, питання для самоконтролю, теми контрольних робіт, список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розвиток сучасного суспільства характеризується багатоманіттю соціальних змін, які відбуваються в різних складових суспільного організму, це породжує непередбачені наслідки в різних підсистемах суспільства, викликаючи необхідність розробки концептуальних підходів до його реформування.

Теорія соціальних змін — молода галузь соціологічної науки, яка виникла у другій половині ХХ ст. як реакція на масштабні суспільні зміни у процесі переходу цивілізації від індустріальної до постіндустріальної фази розвитку. Вона базується на переосмисленні значного і позитивного, і негативного досвіду розвитку, накопиченого в національних державах

Мета вивчення дисципліни “Теорія соціальних змін”: забезпечити успішне засвоєння студентами методологічних засад змін суспільства, надати майбутнім фахівцям комплексних знань і вмінь для визначення та використання основних елементів соціологічної теорії при реформуванні суспільства, дати теоретичне осмислення процесів трансформації українського суспільства.

Значна увага приділяється засвоєнню категоріального апарату теорії соціальних змін, змісту актуальних концепцій соціального розвитку, впровадженню змін, реалізації реформ.

Вивчення курсу сприяє формуванню аналітичного мислення студентів, поширює можливості орієнтуватися у процесах суспільного життя, формує соціологічну культуру.

Навчальна дисципліна тісно пов'язана з теорією соціологічної науки, а також з теорією та практикою соціальних технологій, виступають загальнотеоретичними засадами теорії суспільної трансформації.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1 2 3	Змістовий модуль I. Загальнометодологічні аспекти теорії соціальних змін Загальна характеристика теорії соціальних змін Категоріальний апарат теорії соціальних змін Теорія соціальних змін як основа теорії розвитку
4 5 6 7	Змістовий модуль II. Основні теоретико-методологічні підходи осмислення соціальних змін Соціальні зміни з позиції класичної соціології Системно-синергетична методологія та її можливості в розумінні соціальних змін Постмодерністський підхід до розуміння природи соціальних змін Концепція ноосфери В. І. Вернадського та її роль
8 9 10 11 12	Змістовий модуль III. Фактори та механізми соціальних змін Просторово-часовий аспект соціальних змін Структура, етапи та механізми соціальних змін Ціннісний аспект соціальних змін Травми, ціна та майбутнє соціальних змін Управління соціальними змінами
13 14 15 16	Змістовий модуль IV. Характеристика основних різновидів соціальних змін сучасного світу Класифікація соціальних змін Еволюція і революція. Її роль у розвитку Трансформації, модернізації та реформи Глобалізація та її вплив на національне суспільство
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН”

Змістовий модуль I. Загальнометодологічні аспекти теорії соціальних змін

Тема 1. Загальна характеристика теорії соціальних змін

Сутність і зміст теорії соціальних змін як галузі соціологічної науки. Характеристика передумов появи теорії соціальних змін. Предмет та об’єкт теорії соціальних змін. Методи вивчення соціальних змін.

Взаємозв’язок теорії соціальних змін з іншими спеціальними соціологічними теоріями. Основні проблеми теорії соціальних змін і напрями її розвитку. Роль теорії соціальних змін у суспільстві.

Структура навчальної дисципліни “Теорія соціальних змін” та її роль у системі професійної підготовки соціолога. Обсяг вимог до студентів при її вивченні.

Література [1; 6; 13; 14; 16; 17; 28; 29; 37; 39; 50; 51; 57; 58; 63; 70; 82]

Тема 2. Категоріальний апарат теорії соціальних змін

Сутність наукової категорії та її роль у пізнавальному процесі. Необхідність категоріального забезпечення теорії соціальних змін. Класифікація категорій теорії соціальних змін: загальні методологічні категорії: “розвиток”, “прогрес”, “регрес”, “процес”, “інститут” “система”, “зміна” та ін.; категорії, які характеризують види соціальних змін: “еволюція”, “революція”, “реформа”, “модернізація”, “інституційні зміни” та ін.; категорії, які відображають зміст соціальних змін: “структурні зміни”, “організаційні зміни”, “функції і зміни” та ін.; категорії, які віддзеркалюють умови, механізми та наслідки соціальних змін: “ціна змін”, “ціна реформи” “травми змін”, “модерн”, “пост-модерн” та ін.

Характеристика пізнавальних можливостей основних категорій теорії соціальних змін: “розвиток”, “соціальний розвиток”, “зміни”, “соціальні зміни”, “трансформація”, “модернізація”, “реформа”, “революція”, “еволюція”, “прогрес”, “регрес”.

Література [1; 6; 7; 13; 14; 16; 19; 28; 29; 36; 39; 46; 50; 51; 53; 57; 58; 73; 77]

Тема 3. Теорія соціальних змін як основа теорії розвитку

Поняття зміни як різниці між станами соціальної системи в деякий момент часу і станом цієї системи в інший момент часу. Форми соціальних змін: зміна, процес, розвиток, прогрес. Вимоги до соціальних змін: реалістичність, наповненість наукою, технологічність, ресурсна забезпеченість, гуманістичність, цілерациональність, громадянська підтримка. Основні проблеми соціальних змін: направленість, масштаб, ризики, позитивні та негативні наслідки, управління змінами, ставлення людей до них, часова характеристика, передбачення змін і наслідків.

Теорія розвитку та її соціологічна складова. Основні підходи, моделі та проблеми теорії соціального розвитку. Співвідношення теорії соціальних змін і теорії соціального розвитку. Поняття прогресу та регресу. Прогрес та його критерії.

Література [1; 6; 13; 14; 16; 17; 26; 28; 29; 36–39; 44; 46; 49–51; 73; 77]

Змістовий модуль II. Основні теоретико-методологічні підходи осмислення соціальних змін

Тема 4. Соціальні зміни з позиції класичної соціології

Соціально-економічні умови становлення та розвитку класичної соціології. Особливості соціальних змін епохи становлення та розвитку індустріального суспільства, розвитку демократії та тоталітаризму.

Ідея Ф. Тенніса втрати суспільності. Теорії соціальної дії та раціоналізації М. Вебера і теорія солідарності Є. Дюркгейма як фундаментальні засади аналізу соціальних змін. Теорія класової боротьби К. Маркса. Теорії соціальної стратифікації та соціокультурної динаміки П. Сорокіна та їх роль в осмисленні соціальних змін. Класичний еволюціонізм у соціології. Теорія соціальних змін Т. Парсонса, його механізм еволюції: диференціація, адаптація, зростання обсягу членства в суспільстві, узагальнення цінностей.

Марксистська концепція соціальних змін та її ленінсько-сталінська трансформація.

Література [1; 13; 16–18; 28; 29; 36; 38; 44; 46–48; 50; 57; 58]

Тема 5. Системно-синергетична методологія та її можливості в розумінні соціальних змін

Загальна характеристика теорії систем. Категоріальний апарат теорії систем. Система та її характеристики, склад, структура, організація, функції системи. Система та навколишнє середовище. Функціонування системи: внутрішні та зовнішні функції системи. Розвиток систем, основні етапи життя системи. Системні закони та їх використання у процесах соціальних змін.

Розуміння соціальних змін з позиції теорії систем. Вплив соціальних змін на систему, проблема адаптації системи до змін. Соціальні зміни в системі як зміни структури, функцій. Проблеми та механізми оновлення системи. Гальмування та підтримка процесів оновлення системи.

Поняття синергетики, її об'єкт і предмет. Характеристика основних понять синергетики: поняття кризи, хаосу, нелінійних процесів і перехідних станів, точка біфуркації, аттрактору. Основні положення синергетики та її евристичні можливості.

Література [2; 3; 7; 9; 19; 25; 29; 40–42; 44; 45; 53]

Тема 6. Постмодерністський підхід до розуміння природи соціальних змін

Поняття постмодернізму. Причини виникнення постмодернізму. Кризові наслідки прогресу як засада для виникнення постмодернізму. Характеристика постмодернізму як філософської течії (Ж.-Ф. Ліотар – Ж. Деррида, Ж. Бодрійар, Ж. Делез, Ф. Гваттарі, Ж. Батай, М. Фуко). Характерні риси постмодернізму: втрата суб'єкта, асиметричність, адогматичність, варіативність, культ незалежної особистості; потяг до архаїки, міфу, колективного позасвідомого; прагнення поєднати, взаємодоповнити істини (часом полярно протилежні) багатьох людей, націй, культур, релігій, філософій; бачення повсякденного реального життя як театру абсурду, апокаліптичного карнавалу; використання підкреслено ігрового стилю, для акцентації ненормальності, несправжності, протиприродності панівного реально способу життя; зумисне химерне переплетіння різних стилів оповіді (високий класицистичний і сентиментальний чи грубо натуралістичний і казковий та ін.); у стиль художній нерідко влітається стиль науковий, публіцистичний, діловий тощо; суміш багатьох традиційних жанрових різновидів; сюжети творів – це легко замасковані алюзії

(натяки) на відомі сюжети літератури попередніх епох; запозичення, перегуки спостерігаються не лише на сюжетно-композиційному, а й на образному, мовному рівнях, як правило, у постмодерністському творі присутній образ оповідача; іронічність та пародійність.

Ставлення постмодернізму до соціальних змін. Характеристика суспільства постмодерну: загострення невирішених проблем, гасне яскраве світло прогресу, обмеження можливостей науки, посилення культурних конфліктів, зміни соціальних інститутів, зростання інформаційних спільнот, розвиток соціальних рухів. Критика постмодернізму за абстрактність, невідповідність стандартам науки та модерну, песимізм.

Література [6; 13; 20; 26; 28; 44; 57; 66; 77]

Тема 7. Концепція ноосфери В. І. Вернадського та її роль

Поняття ноосфери як планетарної сфери розуму. Характеристика концепції ноосфери В. І. Вернадського. Ноосфера не як царство розуму, а як стадія розвитку біосфери. Ноосфера як геологічна оболонка планети, наукова думка, яка охоплює планету. Умови формування ноосфери: об'єднання людства, перетворення засобів зв'язку та обміну, нові джерела енергії, зростання життєвого рівня людей, рівність людей, неможливість розв'язання війни у практичному житті людства. Формування ноосфери як процесу переходу біосфери під впливом соціальної наукової думки й праці людства в нову якість. Перешкоди на шляху формування ноосфери.

Соціальні зміни з позиції концепції ноосфери. Криза сучасного суспільства та зростання ролі концепції ноосфери в її подоланні. Характеристика концепції ноосферної цивілізації. Концепція ноосфери як духовна основа людства.

Література [11; 12; 21; 22; 32–34; 48; 50; 56; 59–61; 70; 72]

Змістовий модуль III. Фактори та механізми соціальних змін

Тема 8. Просторово-часовий аспект соціальних змін

Поняття соціального простору, його основні характеристики. Соціальний простір як середовище та засада соціальних змін. Поняття соціального, астрономічного, фізичного та психологічного часу. Проблемне поле соціального часу: ефективне використання часового ресурсу як особливого типу ресурсів; управління часом; своєчасне

формування відповідей на виклики часу; ідентифікація і виявлення відповідності духу часу; пошук та використання символів часу. Характеристика соціального часу в постваторитарному суспільстві.

Роль соціального часу в реалізації соціальних змін. Детермінація майбутнім як руйшійна сила соціальних змін. Небезпека домінування традиціоналізму у суспільстві.

Література [6; 13; 16; 28; 35; 37; 44; 52; 57; 58; 60; 70]

Тема 9. Структура, етапи та механізми соціальних змін

Джерела та руйшійні сили соціальних змін. Структурно-генетичні аспекти соціальних змін. Причини соціальних змін: культура, конфлікти, ідеї, демографія, потреби та інтереси. Структура змін: структури системи, функцій системи, кордонів системи, навколишнього середовища. Характеристика основних етапів соціальних змін. Механізми соціальних змін. Ресурсне забезпечення соціальних змін.

Розуміння змін з позиції суб'єкт-об'єктного підходу. Суб'єкти соціальних змін: людина, спільнота, держава, суспільство. Роль особистості в історії. Зростання можливостей людини в соціальних змінах та проблема відповідальності за свої дії.

Література [6; 13; 14; 24; 25; 27; 28; 37–39; 44; 52; 57; 58]

Тема 10. Ціннісний аспект соціальних змін

Поняття культури, її впливу на соціальні зміни. Поняття цінностей як об'єктів та явищ суспільного життя, що дорогі людині, забезпечують сенс її буття. Цінність — це форма суспільного буття, особливе суспільне відношення, завдяки якому потреби та інтереси людини переносяться у світ предметів, духовних явищ, додаючи їм певних соціальних властивостей, не пов'язаних безпосередньо з їх утилітарним призначенням.

Класифікація цінностей: сенсові, що забезпечують сенс буття, вітальні — демократичні (права та свободи людини), цінності міжособистісної комунікації, партикулярні (патріотизм, віра в Бога). Функції цінностей у суспільстві та стосовно індивіда: сенсоутворювальна, критеріальна, орієнтаційна, соціалізаторська, оцінювання зразка, цілепокладання, комунікативна, інтеграційна, конфліктна, прогностична. Ціннісні процеси сучасного пострадянського суспільства: ускладнення виробництва і накопичення духовних цінностей, розвиток загальнолюдських цінностей, переоцінка цінностей, ціннісні інно-

вації, ціннісна криза та аномія, ціннісний хаос зростання стороннього впливу, ціннісне запізнення, ціннісна дифузія ускладнення ціннісної трансмісії, наявність прихованих ціннісних конфліктів.

Роль цінностей у соціальних змінах. Проблема ціннісної діагностики. Ціннісно-культурні фактори, зміст і наслідки соціальних змін.

Література [4; 5; 10; 20; 43; 49; 54; 57; 58; 63; 79; 81; 82]

Тема 11. Травми, ціна та майбутнє соціальних змін

Наслідки соціальних змін. Ціна соціальних змін і реформ. Позитивні та негативні наслідки. Концепція травм соціальних змін П. Штомпки. Сутність, причини, рівні та генеалогія культурної травми. Культурна дезорієнтація та дезорганізація. Травматичні процеси. Проблема подолання травм соціальних змін, колективні та індивідуальні стратегії. Травматологічний дискурс сучасного українського суспільства. Майбутнє соціального розвитку. Методологічні підходи визначення ціни реформ. Концепція “шокової терапії” та її недоліки. Аналіз травматичних аспектів сучасного розвитку України. Майбутнє соціальних змін: візуалізація, глобалізація.

Література [15; 30; 31; 43; 55; 57; 58; 61; 62; 64; 84]

Тема 12. Управління соціальними змінами

Поняття управління соціальними змінами. Необхідність, можливість та обмеження управління соціальними змінами. Концепція сталого розвитку та її транскрипції. Теоретичні засади управління соціальним розвитком. Аспекти управління соціальним розвитком: суб’єкт-об’єктний, діяльнісний, просторовий, часовий, інституційний, ресурсний. Сутність, моделі, механізми інституційних змін. Стратегічне планування, організація, мотивація, підтримка соціальних змін. Комунікація та PR як засоби забезпечення соціальних змін. Соціальне партнерство та публічність управління. Основні проблеми управління соціальним розвитком поставторитарного суспільства.

Література [2; 11; 13; 16; 21; 22; 24; 28; 31; 42; 43; 51; 52; 57]

Змістовий модуль IV. Характеристика основних різновидів соціальних змін сучасного світу

Тема 13. Класифікація соціальних змін

Поняття класифікації. Параметри класифікації соціальних змін. Класифікація соціальних змін сучасного суспільства. Види соціаль-

них змін з огляду на місце джерела змін: внутрішні та зовнішні; на тип сфери змін: соціальні, економічні, політичні, культурні та ін.; на тип об'єкта змін: об'єктні, процесуальні, інституційні, організаційні, спільнот, особистісні; на види функцій змін: ритмічні, монотонні, лінійні, хвилеподібні, циклічні, стохастичні; на відповідність природі об'єкта: органічні, неорганічні на часову детермінацію: сучасні, минулі, майбутні; на характер змін: еволюційні, революційні; з позиції системності об'єкта: атрибутивні, зміни складу, структурні, функціональні; з позиції типу соціальних наслідків: травматичні, успішні, нейтральні; ставленню до них людей: які підтримуються, які не підтримуються; ставлення до ресурсів: ресурсозберігаючі, ресурсоспоживальні, ресурсвідтворювальні.

Загальна характеристика основних видів змін: зміни складу населення; зміни способів поведінки; зміни соціальної структури та зразків взаємодії; зміни культурних моделей.

Література [13; 14; 16; 17; 21; 23; 28; 44; 52; 57; 58]

Тема 14. Еволюція і революція. Її роль у розвитку

Поняття еволюції. Трагування О. Контом еволюції як прогресу знання. Концепція Е. Дюркгейма про перехід суспільства від механічної до органічної солідарності. Розгляд еволюції Г. Спенсером як процесу ускладнення, диференціації та інтеграції.

Поняття революція. Класифікація та характеристика основних видів революції. Характеристика марксистсько-ленінської концепції революції. Об'єктивні ознаки революції: загальнонаціональна криза, загострення соціально-економічного становища населення. Суб'єктивні передумови революції: морально-політична готовність населення до участі в революційних діях, наявність революційної теорії. Творчий та руйнівний аспект революції. Етапи революції. Мирна та немирна форми революції.

Немарксистські концепції революції та їх особливості. Соціологія революції П. Сорокіна.

Трагування розвитку з позиції теорій еволюції та революції.

Література [13; 16; 28; 44; 46–49; 55; 57; 63; 65; 68; 85]

Тема 15. Трансформації, модернізації та реформи

Поняття трансформації, модернізації та реформи. Характеристика основних течій теорії модернізації: виникнення школи як дихотомії між примітивними та розвиненими суспільствами (Г. Мен, Ф. Тенніс, Е. Дюркгейм, Г. Спенсер, О. Конт); вплив еволюціонізму

та функціоналізму; класичні модернізаційні дослідження С. Хантингтона; нові модерністські студії Є. Сноу; неомодернізм П. Штомки, Е. Тіракяна, теорія постмодернізації Дж. Александера, теорія екологічної модернізації Е. Гіденса, У. Бека. Джерела, складові та проблеми модернізації. Особливості модернізації: ослаблення традиційних спільнот; поширення можливості особистого вибору; посилення різноманіття; орієнтація на майбутність і зростання ролі часу. Основні види реформ. Об'єктивні та суб'єктивні передумови реформ. Світовий досвід реформування суспільства. Характеристика реформ на пострадянському просторі.

Література [13; 16; 28; 36; 44; 50; 51; 57; 58; 61; 62; 67; 80–86]

Тема 16. Глобалізація та її вплив на національне суспільство

Поняття глобалізації як багатофакторної взаємодії різноманітних явищ міжнародного життя (економічного, політичного, соціального, морально-правового, етнічного, релігійного, психологічного). Показники ступеня глобалізації країни: обсяг міжнародної торгівлі, інвестицій; персональні контакти — міжнародні поїздки і туризм, обсяг міжнародних телефонних переговорів, поштових відправлень і перекладів; кількість користувачів Інтернету, число інтернет-серверів; ступінь залученості у міжнародну політику — членство держав у міжнародних організаціях, кількість посольств та ін.

Співвідношення глобалізації та інтеграції. Основні світові зони інтеграції. Основні вектори інтеграції України та проблема історичного вибору. Європейська та євроатлантична інтеграція: сутність та основні проблеми. Інтеграційні процеси України з ЄС та Росією.

Характеристика глобальних проблем сучасності. Співвідношення глобалізації і регіоналізації. Вплив глобалізації на розвиток національної держави. Глобальні загрози та ризики для національної держави. Перспективи глобалізації.

Література [8; 13; 18; 22; 24; 30; 31; 33; 43; 48–50; 52; 57; 59; 69–72; 74; 75; 77; 78]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Соціологія управління як наука: об'єкт, предмет, функції.
2. Основні наукові категорії теорії соціальних змін.
3. Характеристика пізнавальних можливостей основних категорій теорії соціальних змін.
4. Місце теорії соціальних змін у системі соціологічного знання.

5. Методи вивчення соціальних змін.
6. Характеристика основних етапів розвитку теорії соціальних змін.
7. Роль і завдання теорії соціальних змін у сучасному суспільстві.
8. Основні проблеми теорії й практики соціальних змін.
9. Класифікація соціальних змін.
10. Основні проблеми соціальних змін у сучасному українському суспільстві.
11. Еволюції і революції, їх місце в розвитку суспільства.
12. Глобалізація та її вплив на розвиток національного суспільства.
13. Характеристика глобальних проблем сучасності.
14. Співвідношення глобалізації та регіоналізації.
15. Співвідношення глобалізації та інтеграції.
16. Глобальні загрози та ризики для національної держави.
17. Трансформації та реформи.
18. Теорія соціального розвитку: основні підходи, моделі та проблеми.
19. Поняття прогресу та регресу.
20. Прогрес та його критерії.
21. Суб'єктно-об'єктний паттерн соціальних змін і розвитку.
22. Вихідні та нисхідні процеси, кризи й конфлікти.
23. Теорія соціальної дії М. Вебера як фундаментальна засада аналізу соціальних змін.
24. Марксистська концепція соціальних змін та її ленінсько-сталінська трансформація.
25. Поняття трансформації, модернізації та реформи.
26. Класичний еволюціонізм у соціології.
27. Теорії соціальної та культурної динаміки.
28. Загальна характеристика теорії систем.
29. Категоріальний апарат теорії систем.
30. Пояснення соціальних змін з позиції теорії систем.
31. Соціальні зміни в системі як зміни структури та функцій.
32. Характеристика основних понять синергетики.
33. Основні положення синергетики та її евристичні можливості.
34. Кризові наслідки прогресу як засада для виникнення постмодернізму.
35. Характеристика постмодернізму як філософської течії.
36. Ставлення постмодернізму до соціальних змін.
37. Поняття ноосфери як планетарної сфери розуму.

38. Проблемне поле соціального часу.
39. Характеристика концепції ноосфери В. І. Вернадського.
40. Соціальні зміни з позиції концепції ноосфери.
41. Перешкоди та проблеми формування ноосфери.
42. Характеристика концепцій ноосферної цивілізації.
43. Соціальний простір як середовище та засада соціальних змін.
44. Проблемне поле соціального часу.
45. Роль соціального часу в реалізації соціальних змін.
46. Детермінація майбутнім як рушійна сила соціальних змін.
47. Небезпека домінування традиціоналізму в суспільстві.
48. Джерела та рушійні сили соціальних змін.
49. Структурно-генетичні аспекти соціальних змін.
50. Ціннісні та етичні аспекти соціальних змін.
51. Ціннісно-культурні фактори соціальних змін.
52. Класифікація цінностей сучасного суспільства.
53. Ціннісні процеси пострадянського суспільства.
54. Роль цінностей у соціальних змінах.
55. Особливості модернізації.
56. Механізми соціальних змін.
57. Необхідність, можливості та обмеження управління соціальними змінами.
58. Концепція сталого розвитку та її транскрипції.
59. Теоретичні засади управління соціальним розвитком.
60. Теорія соціальної дії М. Вебера та теорія солідарності Є. Дюркгейма як фундаментальні засади аналізу соціальних змін.
61. Теорії соціальної стратифікації та соціокультурної динаміки П. Сорокіна та їх роль в осмисленні соціальних змін.
62. Основні проблеми управління соціальним розвитком поставто-ритарного суспільства.
63. Концепція травм соціальних змін П. Штомпки.
64. Методологічні підходи визначення ціни реформ.
65. Демократія як інструмент соціальних змін.
66. Аналіз травматичних аспектів сучасного розвитку.
67. Еволюція і революція та їх роль у розвитку.
68. Концепція “шокової терапії” та її недоліки.
69. Характеристика марксистсько-ленінської концепції революції.
70. Немарксистські концепції революції.
71. Класифікація та характеристика основних видів революції.
72. Об’єктивні ознаки та суб’єктивні передумови революції.

73. Майбутнє соціального розвитку.
74. Розгляд еволюції Г. Спенсером як процесу ускладнення, диференціації та інтеграції.
75. Соціальний простір як середовище та засада соціальних змін.
76. Розуміння змін із позиції суб'єкт-об'єктного підходу.
77. Трагування розвитку з позиції теорій еволюції та революції.
78. Сутність модернізації.
79. Характеристика основних течій теорії модернізації.
80. Основні вектори інтеграції України та проблема історичного вибору.
81. Стратегічне планування, організація, мотивація, підтримка соціальних змін.
82. Управління соціальними змінами.
83. Постмодерністський підхід до розуміння природи соціальних змін.
84. Структура соціальних змін.
85. Джерела та рушійні сили соціальних змін.
86. Комунікація та PR як засоби забезпечення соціальних змін.
87. Постмодернізація та її проблеми.
88. Характеристика суспільства постмодерну.
89. Зростання можливостей людини в умовах соціальних змін та проблема відповідальності за свої дії.
90. Практика модернізації та її проблеми.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Теорія соціальних змін: предмет, об'єкт дослідження.
2. Сутність і зміст теорії соціальних змін як галузі соціологічної науки.
3. Завдання та функції теорії соціальних змін.
4. Основні проблеми теорії соціальних змін і напрями її розвитку.
5. Характеристика основних категорій теорії соціальних змін.
6. Характеристика основних видів соціальних змін.
7. Джерела та рушійні сили соціальних змін.
8. Виникнення та розвиток теорії соціальних змін.
9. Ціннісні процеси пострадянського суспільства.
10. Ціннісні та етичні аспекти соціальних змін.
11. Теорія соціальних змін як наукова дисципліна, зв'язок її з іншими науками.

12. Класична соціологія про соціальні зміни.
13. Зміни у сучасному суспільстві під впливом глобальних процесів.
14. Характеристика концепцій модернізації.
15. Демократичні реформи та їх проблеми.
16. Соціальні зміни і теорія систем.
17. Соціальне реформування та його особливості в Україні.
18. Концепція ноосфери В. І. Вернадського як філософська основа практики соціальних змін.
19. Глобалізація та її вплив на національне суспільство.
20. Джерела, складові та проблеми модернізації.
21. Характеристика соціологічних теорій модернізації.
22. Концепція соціальних змін П. Штопки.
23. Концепція сталого розвитку сучасного суспільства.
24. Характеристика теорій революції.
25. Марксистсько-ленінська концепція революції та її наслідки в суспільстві.
26. Характеристика різноманіття соціальних змін.
27. Формування ноосфери: сутність і проблеми.
28. Модернізація України в аспекті європейської інтеграції.
29. Теорія та практика модернізації.
30. Соціальні зміни з позиції концепції ноосфери В. І. Вернадського.
31. Просторово-часові характеристики соціальних змін.
32. Механізми соціальних змін.
33. Основні проблеми соціальних змін у сучасному українському суспільстві.
34. Проблема управління соціальними змінами.
35. Глобалізація та її вплив на розвиток національного суспільства.
36. Синергетика та її евристичні можливості.
37. Наслідки і травми соціальних змін.
38. Філософія постмодернізму та соціальні зміни.
39. Теоретичні засади управління соціальним розвитком.
40. Проблеми сучасного прогресу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Арон Р. Этапы развития социологической мысли / Общ. ред. и предисловие П. С. Гурвича. — М.: Прогресс—Политика, 1992.

2. *Афанасьев В. Г.* Общество: системность, познание и управление. — М.: Политиздат, 1981.
3. *Афанасьев В. Г.* Системность и общество. — М.: Политиздат, 1980.
4. *Бакиров В. Е.* Ценностное сознание. — Харьков: Высш. шк., 1988.
5. *Бакиров В. С.* Ценностное сознание и активизация человеческого фактора. — Харьков: Высш. шк.; Изд-во при ХГУ, 1988.
6. *Бергер П., Лукман Т.* Социальное конструирование реальности. — М., 1995.
7. *Берталанфи Л.* Общая теория систем: Критический обзор // Исследования по общей теории систем. — М., 1969.
8. *Бжезинский Зб.* Великая шахматная доска. — М., 2000.
9. *Богданов А. А.* Всеобщая организационная наука (тектология). — М., 1965.
10. *Брожек В.* Марксистская теория оценки. — М.: Прогресс, 1982.
11. *Ванюшин В. А.* Устойчивое развитие. — М., 2002.
12. *Вернадский В. И.* Философские мысли натуралиста. — М.: Наука, 1988.
13. *Гидденс Э.* Социология / При участии К. Бердсолл: Пер с англ.: 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Едиториал УРСС, 2005.
14. *Гидденс Э.* Устройство общества: Очерк теории структуры. — М.: Академ. проект, 2003.
15. *Головаха Є. І., Паніна Н. В.* Тенденції розвитку українського суспільства (1993–1997). Соціологічні показники (таблиці, ілюстрації, коментарі). — К., 1998.
16. *Громов И. А., Мацкевич А. Ю., Семенов В. А.* Западная социология. Учебное пособие для вузов. — СПб.: ООО “Изд-во ДНК”, 2003.
17. *Гэлбрейт Дж.* Новое индустриальное общество: Пер. с англ. — М.: ООО “Изд-во АСТ”; ООО “Тразиткнига”; СПб.: Terra Fantastica, 2004.
18. *Данилевский Н. Я.* Россия и Европа / Сост., послесл. и коммент. С. А. Вайгачева — М.: Книга, 1991.
19. *Ермаков И. П.* Структурный функционализм // Социология: Учеб. пособие / Под ред. Э. В. Тадевосяна. — М., 1995.
20. *Забайлов Л. К., Шапинский В. А.* Постмодернизм. — М., 1993.
21. *Иванов В. К, Патрушев В. И., Галиев Г. Т.* Инновационные социальные технологии устойчивого развития. — Уфа: ООО “Дизайн полиграф сервис”, 2003.

22. *Иванов В. Н.* Новая цивилизация XXI века: технология становления. (Энциклопедия управленческих знаний. Мир управления на пороге новой цивилизации). — М.: Знание; Муниципальный мир, 2006.
23. *Князева Е. Н., Курдюмов С. П.* Основания синергетики. Режимы с обострением, самоорганизация, темпомиры. — СПб., 2002.
24. *Кондратьев Н. Д.* Проблемы экономической динамики. — М.: Экономика, 1989.
25. *Кузьмин С. А.* Социальные системы: опыт структурного анализа. — М.: Наука, 1996.
26. *Луман Н.* Тавтология и парадокс в самоописаниях современного общества. — М., 1991.
27. *Луман Н.* Теория общества (вариант San Foка'89) // Теория общества: Сб.: Пер. с нем., англ. / Вступ. ст., сост. и общ. ред. А. Ф. Филиппова. — М.: КАНОН-пресс-Ц; Кучково поле, 1999.
28. *Масионис Дж.* Социология. — 9-е изд. — СПб.: Питер, 2004.
29. *Мертон Роберт* Социальная теория и социальная структура (фрагменты) / Под общ. ред. В. В. Танчера. — К.: Ин-т социол., 1996.
30. *Михальченко М. І.* Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. — Дрогобич: ВФ “Відродження”, 2004.
31. *Михальченко Н. И.* Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? — К.: Ин-т социологии НАНУ, 2001.
32. *Моисеев Н. И.* Пути к созиданию. — М.: Республика, 1992.
33. *Моисеев Н. И.* Человек и ноосфера. — М.: Мол. гвардия, 1990.
34. *Моисеев Н. Н.* Алгоритмы развития. — М.: Наука, 1987
35. *Нейбит Джон Мегатренды:* Пер. с англ. М. Б. Левина. — М.: ООО “Изд-во АСТ”; ЗАО НПП “Ермак”, 2003.
36. *Общая социология:* Учеб. пособие / Под общ. ред. проф. А. Г. Эфендиева. — М.: ИНФРА-М, 2000.
37. *Парсонс Т.* Понятие общества: компоненты и их взаимоотношения // Американская социологическая мысль: Тексты / Под ред. В. И. Добренкова. — М., 1996. — С. 494–525.
38. *Парсонс Т.* Система современных обществ. — М., 1998.
39. *Парсонс Т.* О структуре социального действия. — М., 2000.
40. *Поппер К.* Открытое общество и его враги. — Т. 1. — Чары Платона. — М.: Феникс; Междунар. фонд “Культурная инициатива”, 1992.

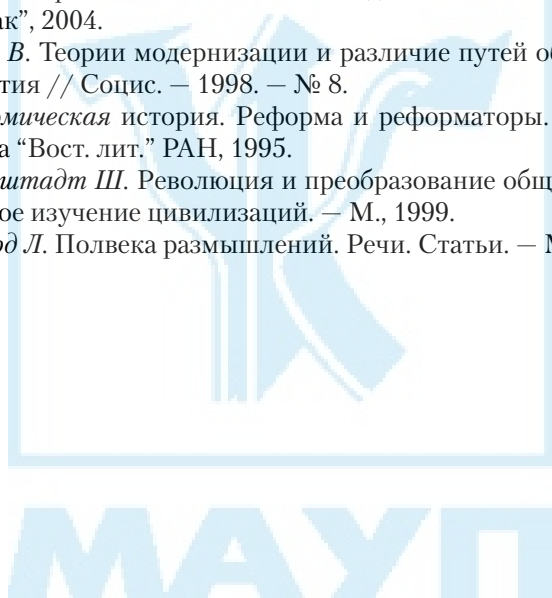
41. *Поппер К.* Открытое общество и его враги. — Т. 2. — Время лже-пророков: Гегель, Маркс и другие оракулы. — М.: Феникс; Международный фонд “Культурная инициатива”, 1992.
42. *Пригожин И., Стенгерс И.* Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой: Пер. с англ. / Под. общ. ред. В. И. Аршинова, Ю. Л. Климонтовича, Ю. В. Сачкова. — М.: Прогресс, 1986.
43. *Проблеми і перспективи України: аналітичні матеріали* / За заг. ред. В. М. Князева, Ю. П. Сурміна, Л. Г. Штики; Кол. авт.: В. Д. Бакуменко, Н. В. Грицяк, О. П. Губа, С. О. Зайцев та ін. — К.: Вид-во НАДУ, 2005.
44. *Ритцер Дж.* Современные социологические теории. — СПб.: Питер, 2002.
45. *Ровинский Р. Е.* Самоорганизация как фактор направленного развития // Вопр. философии. — № 5. — 2002. — С. 67–77.
46. *Смелзер Н.* Социология: Пер. с англ. — М.: Феникс, 1994.
47. *Сорокин П.* Социологические теории современности. — М., 1992.
48. *Сорокин П.* Человек, цивилизация, общество. — М., 1992.
49. *Сорокин П. А.* Социальная и культурная динамика: Пер. с англ.; вступ. ст. и коммент. В. В. Сапова. — М.: Астрель, 2006.
50. *Социология развития: современные теории и проблемы* / Под ред. А. О. Бороноева, В. Я. Ельмеева. — СПб., 1999.
51. *Социология. Основы общей теории: Учеб. для вузов* / Отв. ред. академик РАН Г. В. Осипов, действительный член РАЕН Л. Н. Москвичев. — М.: Норма, 2003.
52. *Сурмин Ю. П., Туленков И. В.* Теория социальных технологий: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2004.
53. *Сурмин Ю. П.* Теория систем и системный анализ: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2003.
54. *Сурмін Ю. П.* Ціннісні процесі пострадянського суспільства: методологічний аспект / Сучасні проблеми державного управління: Зб. наук. праць УАДУ / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К.: Вид-во УАДУ, 2003. — Вип. 1.
55. *Тюффлер А.* Футурошок. — СПб.: Лань, 1997.
56. *Чижевский А. Л.* Космический пульс жизни. Земля в объятиях Солнца. Гелиотараксия. — М.: Мысль, 1995.
57. *Штомка П.* Социология социальных изменений. — М.: Аспект-Пресс, 1996.
58. *Штомка П.* Социология. Анализ современного общества / Пер. с польск. С. М. Червоной. — М.: Логос, 2005.

59. *Яковец Ю. В.* Взаимодействие цивилизаций Востока и Запада: осевая проблема XXI века. — М., 2001.
60. *Яковец Ю. В.* Предвидение будущего: парадигма цикличности. — М.: АП и Ц, 1992.
61. *Яковец Ю. В.* Циклы. Кризисы. Прогнозы. — М.: Наука, 1999.

Додаткова

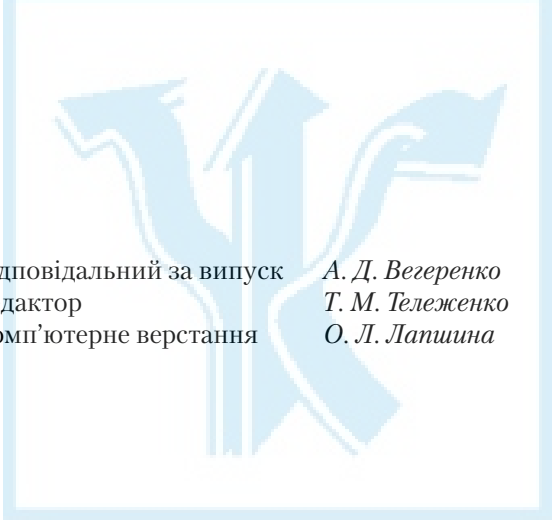
62. *Баталов Э. Я.* В мире утопий: Пять диалогов об утопии и утопических экспериментах. — М.: Политиздат, 1989.
63. *Бергер П.* Капиталистическая революция (50 тезисов о процветании, равенстве, свободе). — М., 1994.
64. *Бородин Ф. Н.* Социологические последствия радикальных экономических реформ. — М.: Прогресс, 1989.
65. *Галин М. Л., Козакова Л. А.* Современные буржуазные теории социальной революции. — М., 1980.
66. *Козловски П.* Культура постмодерна. — М., 1997.
67. *Козловский В. В., Уткин А. И., Федотова В. Г.* Модернизация: от равенства к свободе. — Пб., 1995.
68. *Кун Т.* Структура научных революций. — 2-е изд. / Пер. с англ. И. З. Налетова; Общ. ред. и послесл. С. Р. Микулинского, Л. А. Марковой. — М.: Прогресс, 1977.
69. *Пестель Э.* За пределами роста. — М.: Прогресс, 1988.
70. *Розов Н.* Структура цивилизации и тенденции мирового развития. — Новосибирск, 1992.
71. *Рукавишников В. О.* Поиск новой стратегии мирового социального развития // Социс. — 1995. — № 8.
72. *Скаленко А. К.* Глобальные резервы роста. Информация + интеллект + инновации: Пер. с укр. науч. ред. и предисл. чл.-кор. НАНУ О. Г. Белоуса. — К.: Информ.-издат. центр “Интеллект”, 2002.
73. *Социология* и проблемы социального развития. — М., 1978.
74. *Сурмин Ю. П.* Диффузия цивилизаций: сущность и влияние на архитектуру украинского общества // *Діалог цивілізацій: роль і місце латентних структур в управлінні світом: Матеріали Третьої Всесвітньої конференції.* Київ, 28 трав. 2004 р. — К.: МАУП, 2005. — С. 193–200.
75. *Тинберген Я.* Пересмотр международного порядка. — М., 1980.
76. *Тюффлер Э.* Метаморфозы власти: Пер. с англ. — М.: ООО “Изд-во АСТ”, 2003.

77. *Уэбстер Ф.* Теории информационного общества / Пер с англ. М. В. Арапова, Н. М. Малихиной; Под ред. Е. Л. Вартановой. — М.: Аспект-Пресс, 2004.
78. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций / Пер. с англ. Т. В. Елимеева, Ю. Новикова. — М.: ООО “Изд-во АСТ”, 2003.
79. *Хабермас Ю.* Демократия. Разум. Нравственность. — М., 1995.
80. Федотова В. Г. Типология модернизаций и способов их изучения // Вопросы философии. — 2000. — № 4. — С. 3–37.
81. *Фукуяма Ф.* Великий разрыв: Пер. с англ.; Под общ. ред. А. В. Александровой. — М.: ООО “Изд-во АСТ”, 2003.
82. *Фукуяма Ф.* Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию: Пер. с англ. — М.: ООО “Издательство АСТ”; ЗАО НПП “Ермак”, 2004.
83. *Цанф В.* Теории модернизации и различия путей общественного развития // Социс. — 1998. — № 8.
84. *Экономическая история.* Реформа и реформаторы. — М.: Издат. фирма “Вост. лит.” РАН, 1995.
85. *Эйзенштадт Ш.* Революция и преобразование обществ. Сравнительное изучение цивилизаций. — М., 1999.
86. *Эрхард Л.* Полвека размышлений. Речи. Статьи. — М., 1993.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Теорія соціальних змін”	4
Зміст дисципліни “Теорія соціальних змін”	5
Питання для самоконтролю	12
Теми контрольних робіт	15
Список літератури.....	16

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *О. Л. Лапшина*

МАУП

Зам. № ВКЦ-3241

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП